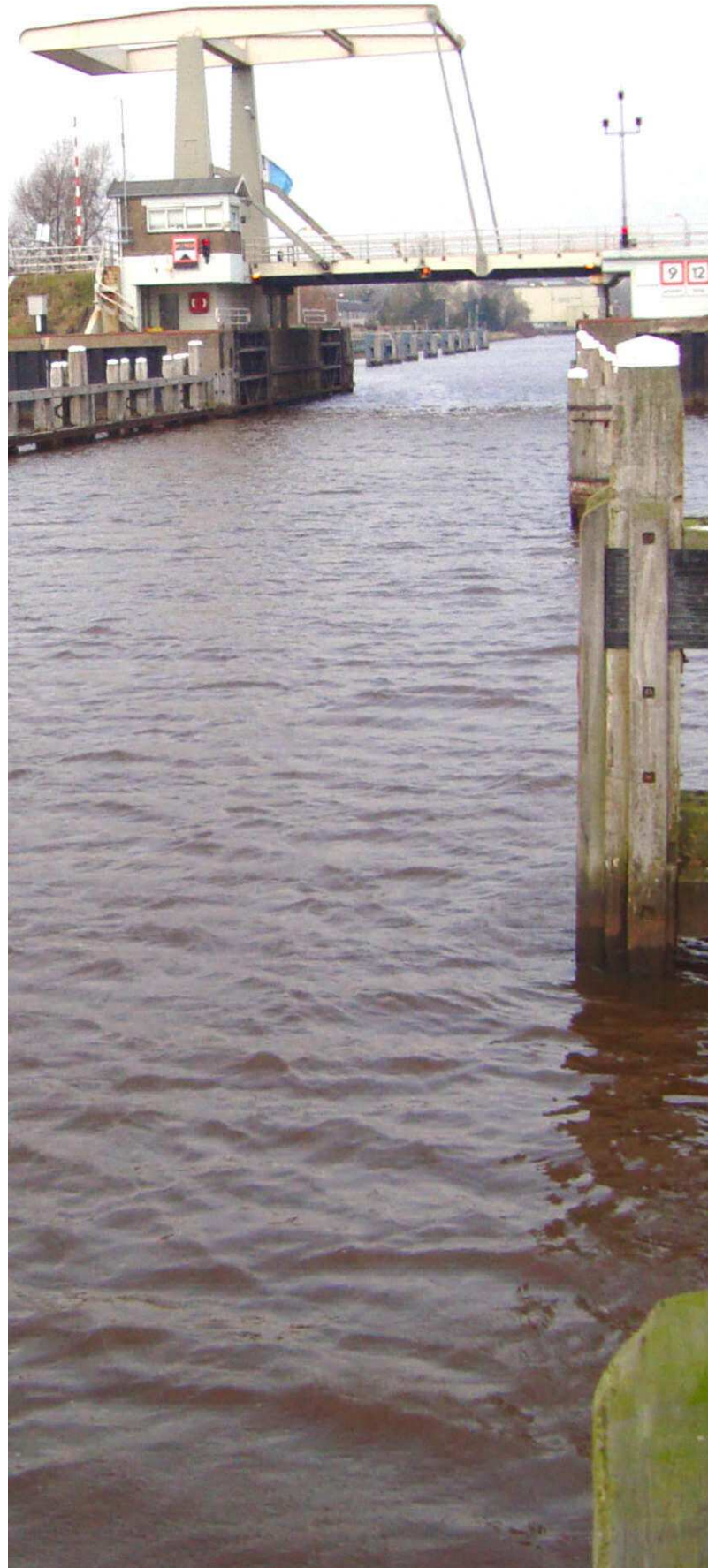

Flora en faunaonderzoek

Schutsluis/Zwartsluis

Flora en faunaonderzoek

Schutsluis/Zwartsluis

Titel	Flora en faunaonderzoek Schutsluis/Zwartsluis
Uitvoering	Bureau Bleijerveld [Ruimte voor Advies]
Opdrachtgever	Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland
Datum	24 november 2010
Status	Definitief

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
fax 0566-632074

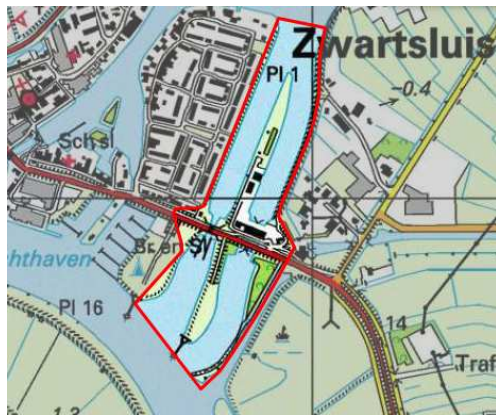
mbleijerveld@planet.nl

www.ruimtevooradvies.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	7
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Natuurloket	
3.3	Veldonderzoek flora	
3.4	Veldonderzoek fauna	
4	EFFECTEN	13
4.1	Beschermde gebieden	
4.2	Flora	
4.3	Zoogdieren	
4.4	Vleermuizen	
4.5	Vogels	
4.6	Vissen	
4.7	Overige soortgroepen	
5	CONCLUSIES	14
5.1	Beschermde gebieden	
5.2	Flora	
5.3	Zoogdieren	
5.4	Vleermuizen	
5.5	Vogels	
5.6	Vissen	
5.7	Overige soortgroepen	
5.8	Eindconclusies	

van de keersluis kruist de drukke N331 het Meppelerdiep. Alle oevers binnen het plangebied bestaan uit stortsteen met een smalle strook ruigte tussen stortsteen en talud. Langs de oever van de uitlaat van het tweede gemaal heeft aanslibbing plaatsgevonden, waardoor hier een gordel van moerasvegetatie is ontstaan. Verspreid over het gebied komt enige opgaande begroeiing voor in de vorm van plantsoen, tuinbeplanting, heggen en boomrijen en opschot en struweel. Op het noordelijke deel van de landtong en ten zuidoosten van het gemaal bevinden zich grotere bospercelen in de vorm van respectievelijk wilgenbos en eikenbos. Het gehele gebied is vrij toegankelijk, behalve het noordelijke deel van de landtong waar gebouwen van Rijkswaterstaat en het gemaal staan. Als gevolg hiervan is de menselijke aanwezigheid in het gebied hoog.

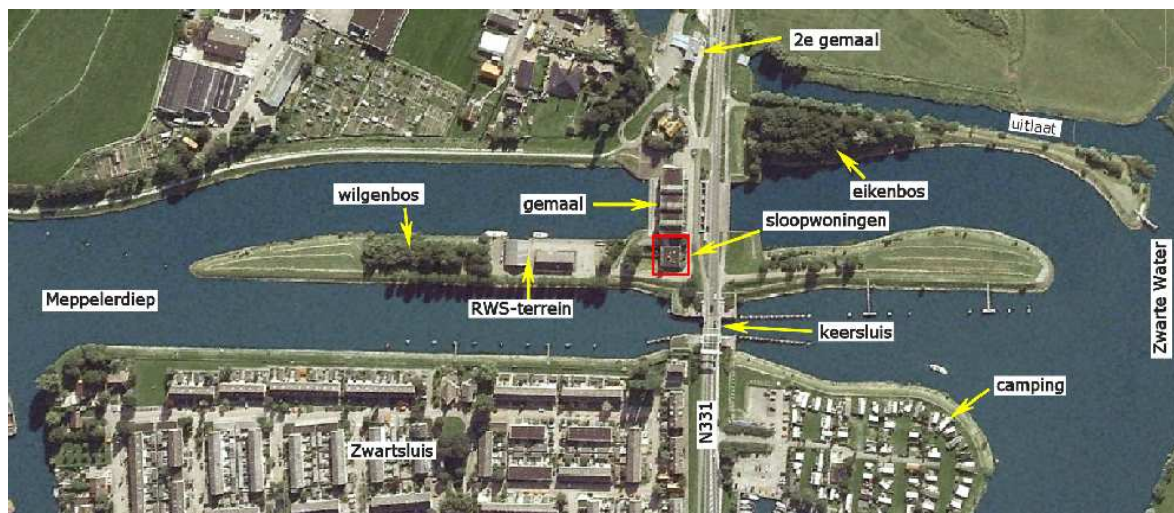

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood).

Figuur 3: Te slopen woningen naast het gemaal.

Het project zal worden uitgevoerd in *design & construct*-vorm. Dit betekent dat nog geen exacte details van het ontwerp en de uitvoering beschikbaar zijn. Wel is zeker dat de schutsluis is geprojecteerd rond de bestaande keersluis. De schutsluis kan zowel ten noorden als ten zuiden hiervan worden aangelegd. Wel is bekend dat ten behoeve van de aanleg twee woningen direct ten westen van het gemaal worden gesloopt.

Figuur 4: Plangebied met belangrijkste elementen.

Foto 1: Aanzicht van het plangebied vanuit het zuiden, met in het centrum de keersluis en rechts het gemaal.

Foto 4: Zuidoosten van plangebied met uitlaat tweede gemaal (rechts) en eikenbos (links).

Foto 2: Keersluis vanuit het zuiden gezien.

Foto 5: Keersluis vanuit het noorden gezien.

Foto 3: Camping ten zuidwesten van de keersluis.

Foto 6: Meppelerdiep ten noorden van de keersluis met bebouwing Zwartsluis (links) en RWS-terrein (rechts).

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Convention, Conventie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV.

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen. In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen. In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast. In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast.

Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,

2) er is geen alternatief,

3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Per 26 augustus 2009 is de beoordeling van ontheffingen en het gebruik van gedragscodes gewijzigd als gevolg van uitspraken van de Raad van State. Verder is de lijst uitgebreid van vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn is het alleen nog mogelijk ontheffing te krijgen op grond van een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. Ontheffing op basis van belang j ' de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling' van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is niet meer mogelijk. Met betrekking tot de soortgroep vogels kan daarnaast ook geen ontheffing meer worden aangevraagd op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

Er is nadruk komen te liggen op het voorkomen van negatieve effecten. Bij ingrepen die negatieve effecten hebben zijn er twee mogelijkheden:

1. Mitigatie

Wanneer door toepassing van mitigerende maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen, is een ontheffing niet meer verplicht.

2. Ontheffing

Wanneer mitigatie niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b) *
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische

- aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermde Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale streekplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

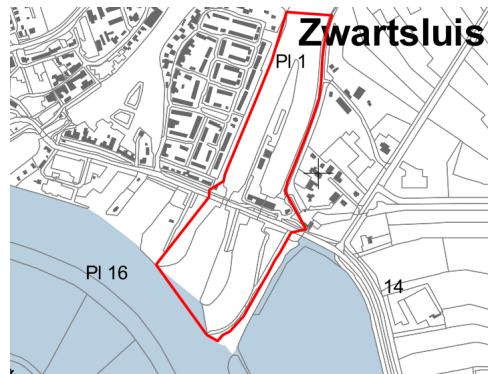
3.1 Gebiedsbeleid

Natura 2000

Het Zwarte Water inclusief de uiterwaarden is aangewezen in het kader van Natura 2000 (Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht). Het plangebied grenst aan het gebied, dat hier is aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn. Een klein gedeelte van het plangebied overlapt in het zuidwesten met het Natura 2000-gebied. Tevens ligt ten noorden van Zwartsluis Natura 2000-gebied De Wieden. Dit gebied grenst niet aan het plangebied.

Figuur 5: Ligging plangebied t.o.v. Natura 2000-gebieden.

Figuur 6: Detail ligging plangebied t.o.v. Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is aangewezen voor de duurzame instandhouding van onderstaande habitats en soorten. Het daadwerkelijke voorkomen van VR-soorten rond het plangebied is nog niet bekend.

Habitattypen

- H3150** Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
- H6430** Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- H6510** Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- H91F0** Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia*, langs grote rivieren (*Ulmion minoris*)

Habitatsoorten

- H1134** Bittervoorn
- H1149** Kleine modderkruiper

Broedvogels

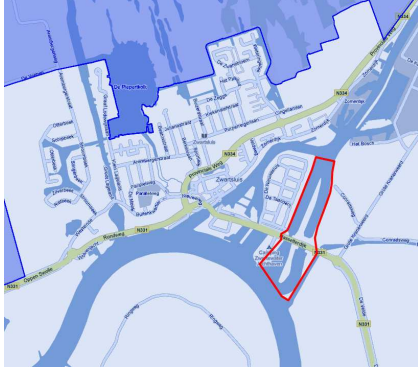
- A021** Roerdomp
- A119** Porseleinhoen
- A122** Kwartelkoning
- A197** Zwarte stern
- A298** Grote karekiet

Niet-broedvogels

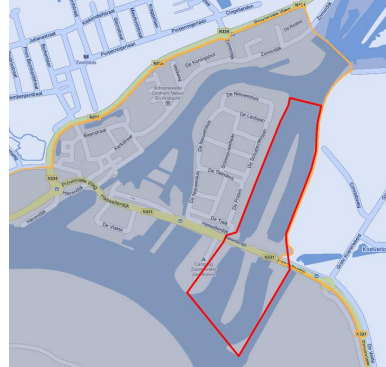
- A037** Kleine zwaan
- A041** Kolgans
- A050** Smient
- A054** Pijlstaart
- A056** Slobeend
- A125** Meerkoet
- A156** Grutto

Wetlands

Ten noorden van Zwartsluis ligt het beschermde Wetland De Wieden. Het gebied grenst niet aan het plangebied.

Figuur 7: Ligging plangebied t.o.v. Wetlands.

Figuur 8: Ligging plangebied t.o.v. Nationaal Landschap.

Nationaal Landschap

Het plangebied maakt deel uit van Nationaal Landschap IJsseldelta. De kernwaarden van het landschap zijn:

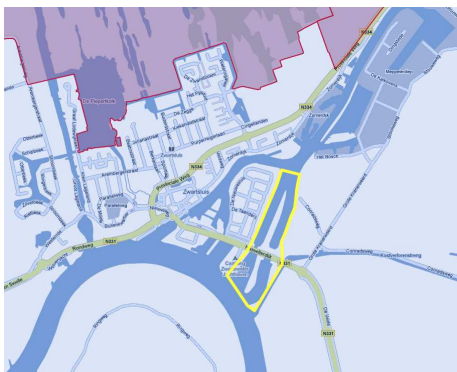
- Oudste rationele, geometrische verkaveling van Nederland,
- Zeer open landschap,
- Huisterpen en kreekkruggen.

Beschermd Natuurmonument

Het plangebied ligt niet binnen de grenzen of in de omgeving van een Natuurmonument.

Nationaal Park

Ten noorden van Zwartsluis ligt Nationaal Park De Wieden. Het gebied grenst niet aan het plangebied.

Figuur 9: Ligging plangebied t.o.v. Nationaal Park.

Figuur 10: Ligging plangebied t.o.v. EHS.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het Zwarte Water inclusief de uiterwaarden maakt onderdeel uit van de EHS. De begrenzing van de EHS volgt hier in grote lijnen de begrenzing van Het Natura 2000-gebied. Het plangebied grenst aan de EHS.

Een klein gedeelte van het plangebied overlapt in het zuidwesten met het Natura 2000-gebied. Ten noorden en oosten van Zwartsluis liggen andere onderdelen van de EHS. Deze grenzen niet aan het plangebied.

3.3 Veldonderzoek flora

De meer natuurlijke korte begroeiing binnen het plangebied wordt grotendeels gevormd door matig voedselrijk grasland dat voorkomt op de dijken. Over het algemeen is het weinig gedifferentieerd met gebruikelijke soorten als Scherpe boterbloem, Rode klaver en Gewone paardenbloem. Op de taluds langs het Meppelerdiep neigt het grasland naar een soortenarme, vrij ruige Glanshavergemeenschap met soorten als Gewone berenklaauw en Rietgras. Op open, zandige delen van de dijken komt veel Gewone veldsla voor. De landtong ten zuiden van de sluis is deels half-verhard en wordt veel bereden. Hier komt plaatselijk een ongedifferentieerde ruderaal vegetatie voor met soorten als Bijvoet, Gewone raket en Canadese fijnstraal. Langs de stortsteen van het Meppelerdiep komt een smalle gordel stikstofrijke natte strooiselruigte voor met soorten als Rietgras, Grote kattenstaart, Moerasspirea, Bitterzoet, Smeerwortel, Moeraskruiskruid, Haagwinde en Grote brandnetel. Langs de uitlaat van het tweede gemaal is een moerasgordel aanwezig die behoort tot de Riet-klasse met soorten als Riet, Grote lisdodde, Oeverzegge, Scherpe zegge, Pluimzegge en Liesgras. Onder de opgaande begroeiing is een ongedifferentieerde vegetatie van stikstofrijke zomen aanwezig met soorten als Gewone braam, Grote brandnetel, Fluitenkruid, Hondsdraf, Kleefkruid en Penningkruid.

Alle gevonden soorten zijn algemeen. Er is één beschermde soort gevonden, namelijk Dotterbloem. Hiervan waren verschillende exemplaren aanwezig aan het einde van de uitlaat van het tweede gemaal. Verder was aan de oever van het Meppelerdiep ten noorden van de sluis een plant aanwezig (zie fig.12). Dotterbloem bevindt zich in tabel 1 van de Flora- en faunawet.

3.4 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Alle inheemse soorten zoogdieren worden beschermd door de Flora- en faunawet. In het plangebied werden Haas en Konijn (tabel 1) daadwerkelijk aangetroffen. Konijn is algemeen in het hele plangebied, met name op het Rijkswaterstaatterrein. In het wilgenbos dat zich op het terrein bevindt waren hollen aanwezig. Verder werden sporen (hollen) gevonden van Mol en kleinere zoogdieren. In principe is het plangebied geschikt voor verschillende kleine zoogdieren als Rosse woelmuis en Veldmuis. De meeste kleine zoogdieren komen algemeen voor in Nederland en vallen onder tabel 1 van de Ff-wet. Een beperkt aantal kleine soorten valt onder tabel 2 of 3, te weten, Grote bosmuis, Eikelmuis, Hazelmuis, Veldspitsmuis, Hamster, Noordse woelmuis en Waterspitsmuis. Met uitzondering van de laatst genoemde, beschikken deze soorten over zeer beperkte verspreidingsgebieden, die bovendien ver buiten de regio liggen. Het voorkomen van deze soorten in het plangebied is uitgesloten. Waterspitsmuis komt verspreid maar schaars door heel Nederland voor. Als habitat is het plangebied ongeschikt. Het voorkomen van deze soort is uitgesloten.

Het is waarschijnlijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het (veel grotere) leefgebied van grotere zoogdieren. Dit kunnen strikter beschermde soorten zijn. Grotere soorten zijn echter alleen als passant te verwachten.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). Met het oog op mogelijke verblijfplaatsen is een vleermuisonderzoek uitgevoerd bestaande uit drie bezoeken. De bezoekdata waren 5 juli (avond), 1 september (avond/ochtend) en 22 september (avond). Tijdens het onderzoek zijn vier soorten waargenomen, namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger en Meervleermuis. Gewone dwergvleermuis werd op alle data verspreid over het gebied af en toe waargenomen. De dichtheid was laag. Ruige dwergvleermuis is in het najaar af en toe waargenomen. In de westgevel van het gemaal was een paarverblijf aanwezig. Laatzvlieger is op 5 juli tweemaal waargenomen, waarvan één zichtwaarneming van een exemplaar dat vanuit de woonkern van Zwartsluis richting het Zwarte Water vloog. In het najaar is de soort niet waargenomen. Het Zwarte Water en het Meppelerdiep fungeerde als foerageergebied voor Meervleermuis. Gedurende de avond van 5 juli zijn voortdurend boven het water vliegende exemplaren gezien en gehoord. Er werd ook heen en weer gevlogen door de sluiskom. Een schatting van de aantallen is moeilijk te geven, omdat tijdens het

foerageren grote afstanden kunnen worden afgelegd. Op enig moment zijn rond de sluis kom in ieder geval vier afzonderlijke exemplaren gezien. De eerste passages door de sluis kom gebeurden vanaf het Zwarte Water naar het Meppelerdiep. In het najaar is Meervleermuis niet meer waargenomen. Buiten het genoemde paarverblijf zijn geen verblijfplaatsen in het plangebied gevonden. Ook het late verschijnen van de soorten, behalve Ruige dwergvleermuis, wijst op verblijfplaatsen buiten het plangebied.

Figuur 11: Vliegroutes van Meervleermuis (geel) en paarverblijf Ruige dwergvleermuis (rood).

Vogels

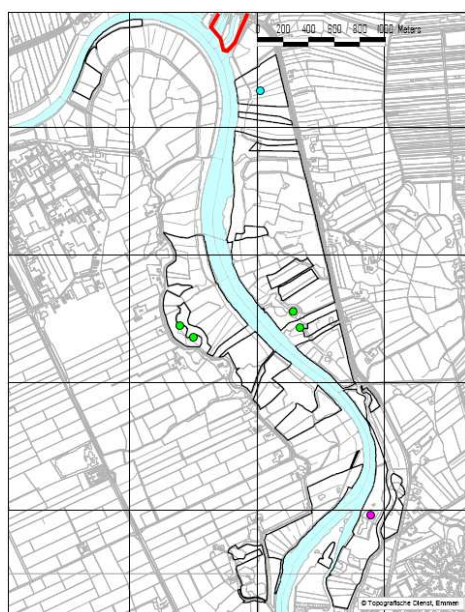
In en rond het plangebied zijn territoria vastgesteld van twintig soorten broedvogels, namelijk Zwarte kraai, Meerkoet, Boerenwaluw, Grasmus, Huismus, Fuut, Tuinfluiter, Bosrietzanger, Vink, Zwartkop, Tjiftjaf, Pimpelmees, Roodborst, Winterkoning, Merel, Heggenmus, Spreeuw, Witte kwikstaart, Holenduif en Gierzwaluw. De meeste soorten en aantallen kwamen voor op het RWS-terrein en op de landtong met eikenbos. Op dit deel terrein werd ook veel gevoerageerd door Spreeuwen en Huismussen die in Zwartsluis broedden. Er zijn drie vogelsoorten met vaste nestplaats waargenomen, te weten Boerenwaluw, Gierzwaluw en Ransuil. Van de laatste soort werd een roepend uitgevlogen jong gehoord in Zwartsluis. De soort is niet in onderstaand figuur opgenomen. Van deze drie soorten broedde alleen Boerenwaluw in het plangebied. Onder de brug over de sluis en in het boothuis op het RWS-terrein was een nest aanwezig.

● Dotterbloem	② Tuinfluiter
● Groene kikker	Grasmus
○ Meerkoet (nest)	Zwartkop
● Zwarte kraai (nest)	Pimpelmees
● Boerenwaluw (nest)	Roodborst
● Grasmus (zangpost)	Winterkoning
● Huismus (nest)	Merel
● Fuut (nest)	Bosrietzanger
● Tuinfluiter (zangpost)	Tjiftjaf
① Bosrietzanger	Heggenmus
Vink	Vink
Zwartkop	③ Huismus
Tjiftjaf	Spreeuw
	④ Witte kwikstaart
	Boerenwaluw
	Holenduif
	⑤ Broedgebied Gierzwaluw

Figuur 12: Verspreiding van beschermde soorten in en rond het plangebied.

De VR-soorten Grote karekiet, Porseleinhoen, Roerdomp, Zwarte stern en Kwartelkoning zijn in en rond het plangebied niet waargenomen. Op grond van habitat komt rond het plangebied voor de VR-soorten alleen het Veldiger Buitenland als potentieel broedgebied in aanmerking. Dit omvat de oostelijke uiterwaarden van het Zwarte Water ten zuiden van het plangebied. Ten oosten en noorden van het plangebied ligt de bebouwde kom van Zwartsluis. Als habitat is dit voor de VR-soorten ongeschikt. De westelijke uiterwaarden van het Zwarte Water, tegenover het plangebied, worden gevormd door zeer open, regulier weidegebied. Het voorkomen van de VR-soorten is hier uitgesloten. In 2009 is het Veldiger Buitenland in opdracht van Staatsbosbeheer geïnterviewd. Van drie van de vijf VR-soorten is het broeden vastgesteld, namelijk van Roerdomp, Zwarte stern en Kwartelkoning. Grote karekiet en Porseleinhoen zijn in ieder geval de afgelopen tien jaar niet als broedvogel in het gebied bekend. Van Zwarte stern is een stabiele populatie van circa twintig paar aanwezig in het zuiden van het gebied op ruim twee kilometer afstand. Roerdomp is een zeer zeldzame en onregelmatige broedvogel in het gebied. In 2009 is één territorium vastgesteld in het zuiden van het gebied op circa vier kilometer afstand. Ook Kwartelkoning is een onregelmatige en zeer zeldzame broedvogel in het gebied. In 2009 is één territorium vastgesteld in het noorden van het gebied op circa 400 meter van het plangebied.

Figuur 13: Verspreiding van VR-soorten in 2009.
Kwartelkoning = blauw
Zwarte stern = groen
Roerdomp = paars

In het gebied zijn in 2009 ook verscheidene Rode Lijst-soorten vastgesteld, te weten Zomertaling, Slobeend, Watersnip, Grutto, Tureluur, Koekoek, Graspieper, Gele kwikstaart, Snor, Spotvogel, Ringmus en Kneu. Met uitzondering van Grutto en Tureluur komen deze soorten niet binnen één kilometer van het plangebied voor. Het noordelijke deel van het Veldiger Buitenland is wel van belang voor Grutto, Tureluur, Kievit en Wulp. Ook op het perceel dat tegen het plangebied aanligt en niet tot het natuurgebied Veldiger Buitenland behoort, kwamen deze soorten voor.

Over de verspreiding van de niet-broedvogels is weinig bekend. Voor Grutto zal het gebied alleen in het vroege voorjaar van belang zijn, omdat de soort na de broedtijd naar slikken en ondiepe moerassen trekt. Deze komen in de omgeving van het plangebied niet voor. De overige soorten (Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Pijlstaart, Slobeend en Meerkoet) zijn tijdens het winterhalfjaar wel in het gebied te verwachten.

Amfibieën en reptielen

Alle inheemse soorten amfibieën en reptielen worden beschermd door de Flora- en faunawet. Het Meppelerdiep is ongeschikt voor amfibieën in het algemeen. Er zijn hier dan ook geen amfibieën waargenomen. Binnen het natte gedeelte van het plangebied is alleen de uitlaat van het tweede gemaal

geschikt voor weinig kritische soorten. Er is hier een enkele Meerkikker of Bastaardkikker (tabel 1) waargenomen. Het voorkomen van strikter beschermde soorten wordt uitgesloten geacht. In het droge gedeelte van het plangebied zijn amfibieën tijdens de landfase te verwachten in en rond opgaande begroeiing. Gelet op de regio en habitats in de omgeving is het voorkomen van strikter beschermde soorten uitgesloten. Het enige reptiel dat in de regio zou kunnen voorkomen is Ringslang. Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van deze soort.

Vissen

Het Meppelerdiep maakt deel uit van het IJsselsysteem. Op grond hiervan zijn de kenmerkende beschermde vissoorten Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad (tabel 2) en Grote modderkruiper en Bittervoorn (tabel 3) niet uit te sluiten. Het traject waarin de schutsluis is geprojecteerd betreft een groot diep water met stortstenen oever zonder substantiële oever- of waterbegroeiing. Op basis van dit gegeven is het water voor de genoemde soorten, behalve Rivierdonderpad, te bestempelen als marginaal habitat. De uitlaat van het zuidelijke gemaal behoort binnen het plangebied tot de potentiële plaatsen. Omdat het Meppelerdiep de toegang vormt tot vele wateren in het oosten van het land, kan het plangebied ook worden beschouwd als belangrijke verbindingszone voor vissen in het algemeen en trekvis in het bijzonder.

Dagvlinders

Het plangebied en de directe omgeving daarvan voldoen niet aan de habitateisen van beschermde soorten dagvlinders. Een negatieve invloed van het plan op deze soorten of hun habitats is uitgesloten.

Libellen

Het plangebied voldoet niet aan de eisen die beschermde soorten libellen aan hun habitat stellen. Een negatieve invloed van het plan op deze soorten of hun habitats is uitgesloten.

Overige ongewervelden (kevers, weekdieren en kreeftachtigen)

Het plangebied voldoet aan geen van de habitateisen die de overige beschermde soorten ongewervelden aan hun leefgebied stellen. Een negatieve invloed van het plan op deze soorten of hun habitats is uitgesloten.

4 EFFECTEN

4.1 Beschermde gebieden

Het plangebied maakt deel uit van Nationaal Landschap IJsseldelta. De ingreep tast de kernwaarden van het Nationaal Landschap niet aan. Verder overlappen kleine delen van het plangebied in het zuidwesten met Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en met de EHS. Zolang het projectgebied buiten de overlapping ligt – het uiterste zuidwesten van het plangebied – is er geen sprake van directe aantasting. Tijdens de aanleg- en gebruiksfase is indirecte aantasting niet uitgesloten. Eventuele gevolgen zijn afhankelijk van werkwijze en de periode van uitvoering. Negatieve effecten zouden vervuiling door slib, geluidbelasting en lichtbelasting kunnen zijn.

4.2 Flora

In het plangebied is één beschermde plantensoort van tabel 1 gevonden. De kans bestaat dat de marginale groeiplaats langs het Meppelerdiep verdwijnt. Aangenomen is dat de beter ontwikkelde groeiplaats langs de uitlaat van het tweede gemaal behouden blijft. Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling in geval van ruimtelijke ontwikkeling.

4.3 Zoogdieren

Binnen het plangebied zijn alleen negatieve effecten te verwachten op kleine zoogdieren van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling in geval van ruimtelijke ingrepen.

4.4 Vleermuizen

Op basis van de resultaten van het onderzoek is geen direct negatief effect mogelijk op vleermuizen, omdat verblijfplaatsen op de plaats van de ingreep ontbreken. Omdat tijdens de aanleg de verbinding tussen Zwarte Water en Meppelerdiep fysiek wordt afgesloten, is wel een effect te verwachten op foerageermogelijkheden van Meervleermuis. Omdat het gehele Zwarte Water als foerageergebied ter beschikking staat van Meervleermuis en de afsluiting van tijdelijke aard is, wordt een negatief effect op de populatie in deze omgeving uitgesloten geacht. Ook een negatief effect op eventuele vliegroutes tussen foerageergebied en verblijfplaats zal niet optreden, omdat Meervleermuis in die gevallen ook over land vliegt.

4.5 Vogels

Bij uitvoering tijdens het broedseizoen zijn negatieve effecten mogelijk op algemene broedvogels op de locatie van de ingreep. Werkzaamheden die gepaard gaan met zware trillingen en een hoge geluidbelasting zouden een negatief effect kunnen hebben op Rode Lijst-soorten (weidevogels) en VR-soorten (Kwartelkoning). De enige jaar rond beschermde nestplaats binnen het projectgebied bevindt zich onder de brug. Deze wordt vervangen. Wanneer de nieuwe brug niet over nestelmogelijkheden beschikt, gaat een vaste nestplaats verloren. Wintervogels zijn weinig gevoelig voor geluidverstoring en bovendien niet plaatsvast. Een negatief effect op deze groep wordt uitgesloten geacht.

4.6 Vissen

Het voorkomen van enkele beschermde vissoorten is mogelijk. Alleen voor Rivierdonderpad is specifiek habitat aanwezig. Van geen van de beschermde soorten is het daadwerkelijke voorkomen bekend. Een negatief effect op deze soorten is afhankelijk van de uitvoering van het project. Wanneer de sluiskom tijdens de aanleg wordt drooggelegd, is sterfte evident. Verder kunnen heiwerkzaamheden sterfte of schade veroorzaken. Als de stortstenen oever wordt vervangen door damwanden, verdwijnt habitat van Rivierdonderpad. Voor de overige soorten treedt geen habitatverlies op. De functie als verbinding tussen de IJssel en het achterland is niet in gevaar. Door de ombouw van de sluis verandert het waterregime niet. Net als in de huidige situatie, zal de sluis alleen worden gebruikt bij hoogwater (meded. Rijkswaterstaat).

4.7 Overige soortgroepen

Van de overige soortgroepen komen ten hoogste tabel 1-soorten voor. Het voorkomen is bovendien beperkt tot de delen van het plangebied die buiten de ingreep vallen. Een negatief effect op deze soorten is uitgesloten.

5 CONCLUSIES

5.1 Beschermde gebieden

Directe en indirecte effecten op het Natura 2000-gebied zijn mogelijk. Een direct negatief effect kan optreden wanneer het uiterste zuidwesten van het plangebied onderdeel uitmaakt van het projectgebied. In dat geval wordt namelijk gebouwd binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Dit effect is van permanente aard. Indirecte effecten zijn van lokale en tijdelijke aard. Het optreden van indirecte effecten is deels afhankelijk van de periode van uitvoer, omdat het aangrenzende Natura 2000-gebied alleen is aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn. Er moet daarom vooral met broedvogels rekening worden gehouden, die in tegenstelling tot niet-broedvogels moeilijk kunnen uitwijken. De niet-broedvogels zijn weinig gevoelig voor geluid- en lichtverstoring. Omdat het een lokale ingreep betreft, kunnen deze soorten zich bovendien verplaatsen naar elders in het Natura 2000-gebied. Depositie van (vervuild) slib kan een langdurig effect hebben op de habitats van de doelsoorten en dient tot een minimum te worden beperkt.

5.2 Flora

Binnen het plangebied komt één algemene soort van tabel 1 voor en geen bijzondere vegetaties. Mitigerende of compenserende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

5.3 Zoogdieren

In het plangebied is het voorkomen van zoogdieren van tabel 2 en 3 beperkt tot passanten. Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet in geval van ruimtelijke ingrepen. Mitigerende of compenserende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

5.4 Vleermuizen

Het fysiek afsluiten van de verbinding tussen Zwarte Water en Meppelerdiep snijdt een foerageerroute van Meervleermuis tijdelijk af. Omdat aan beide zijden van de sluis op grote schaal foerageergebied beschikbaar is, wordt een negatief effect uitgesloten geacht. Mitigerende of compenserende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

5.5 Vogels

In het plangebied komen enkele tientallen paren van algemene broedvogels voor. Het grootste deel hiervan komt buiten het projectgebied voor. De ingreep kan echter voor een beperkt aantal broedvogels een negatief effect hebben, wanneer werkzaamheden aan de oever, meerpalen en brug in het broedseizoen plaatsvinden. Voor enkele Rode Lijst-soorten en een VR-soort kunnen werkzaamheden die gepaard gaan met een hoge geluidbelasting een versturende uitwerking hebben tijdens de broedtijd. De genoemde negatieve effecten dienen te worden gemitigeerd.

5.6 Vissen

In het plangebied kunnen beschermde vissoorten voorkomen. Alleen voor Rivierdonderpad is specifiek habitat aanwezig. Afhankelijk van de wijze van uitvoering is sterfte mogelijk. Dit is te voorkomen middels mitigerende maatregelen. Wanneer de stortstenen oever wordt vervangen door een damwand, verdwijnt de habitat van Rivierdonderpad (indien aanwezig). Hiervoor is een ontheffing noodzakelijk, danwel uitvoering volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op het op grote schaal toegepaste stortsteen langs het Meppelerdiep, is het eventuele lokale habitatverlies van Rivierdonderpad te verwaarlozen. Sterfte als gevolg van heiwerkzaamheden zijn alleen te voorkomen wanneer alternatieve methoden kunnen worden toegepast. Omdat het projectgebied deel uitmaakt van een groot, open watersysteem lokale sterfte geen negatieve invloed op het duurzame voorkomen in het systeem. Er kan immers herkolonisatie optreden. Zover mogelijk dienen de negatieve effecten te worden gemitigeerd. Eventuele compensatie naar aanleiding van habitatverlies is praktisch onuitvoerbaar en ook niet noodzakelijk.

5.7 Overige soortgroepen

Het voorkomen van beschermde soorten uit de overige soortgroepen is uitgesloten.

5.8 Eindconclusies

Wanneer het project buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied wordt gerealiseerd, zijn de meeste negatieve effecten te mitigeren door een deel van de werkzaamheden buiten het broedseizoen te plannen. Het betreffen de voorbereidende werkzaamheden en de geluidsintensieve werkzaamheden. Ook voor vissen is dit de minst versturende periode (buiten paaitijd en opgroeiperiode larven). In het geval van vissen is een negatief effect nooit helemaal te voorkomen, omdat ze op elk moment van het jaar aanwezig kunnen zijn. Bij drooglegging is wegvangen en uitzetten buiten het projectgebied een uitvoerbare mitigerende maatregel. In het onderhavige project is sterfte of habitatverlies niet geheel te voorkomen. In ruimtelijke zin zijn de negatieve effecten echter beperkt en niet van invloed op het duurzame voorkomen in de omgeving.

Ten aanzien van de uitvoering van het project worden de volgende mitigerende maatregelen voorgesteld:

Natura 2000-gebied:

- Depositie van slib naar Zwarte Water tot een minimum beperken.

Broedvogels:

- September – februari: verwijderen van groen en slopen gebouwen, brug, meerpalen e.d.
- September – februari: geluidsintensieve werkzaamheden als heien en trillen.

Vissen:

- September – februari: geluidsintensieve werkzaamheden als heien en trillen.
- September – februari: droogleggen.
- In geval van drooglegging vissen overzetten.